הלקח מ-7 באוקטובר | אסור לבנות ממשלה על קונספציה שכשלה

written by ד"ר אל"מ במיל' חנן שי | 03.11.2026

בלב אסון 7 באוקטובר עמדה טעות חשיבה: הקדמת חזון אחרית הימים למציאות. ההנחה שאין עוד צורך להביס את האויב, כאילו כבר התקיים "וכיתתו חרבותם לאיתים", הובילה להסבת צה"ל לצבא הרתעה והתשה.

תפיסת "צבא קטן וחכם", ההסתמכות על הרתעה והתרעה, והוויתור על הכרעה קרקעית היו ביטוייה. הנחה זו נוסחה במפורש בתפיסת ההפעלה מ-2006: "מטרת המלחמה אינה להביס את צבא היריב אלא להפעיל עליו 'מנופים'" (נווה דרומי, "פרחים בקנה"). לאורה נוהלה מלחמת לבנון השנייה, ובכל זאת התפיסה לא נגנזה אף שוועדת שומרון הורתה על כך. היא כשלה ב-7 באוקטובר.

כעת נשקפת סכנה שאותה טעות תחזור במישור המדיני: ההנחה שניתן לבסס הכרעות קיומיות צבאיות וחברתיות על שותפות עם מפלגות שמחויבותן הלאומית כרוכה בסכסוך שעודנו פתוח, כאילו כבר התממש "וגר זאב עם כבש".

הבחירות האחרונות הוצגו כהתמודדות בין מנהיגים. בפועל עמדה בהן הכרעה על מהותה של מדינת ישראל, בין תפיסה יהודית-הלכתית ודמוקרטית, יהודית-תרבותית כפי שכיוונו הציונות ומקימי המדינה, או דמוקרטית-ליברלית. זו סוגיה לאומית יהודית מובהקת, והאחריות לבירורה מוטלת על הציבור היהודי.

האזרחים הערבים הם צד בשאלת אופייה היהודי של המדינה, והכרעה זו נוגעת גם לחייהם ולזכויותיהם. אולם הציבור היהודי אינו יכול לפטור את עצמו מבירור המחלוקת הפנימית באמצעות הישענות על לשון מאזניים פרלמנטרית לא יהודית. תקדים מר לכך הוא פניית הורקנוס ואריסטובולוס לפומפיוס; ההשוואה אינה למעמד האזרחים הערבים, אלא למבנה ההכרעה: מחלוקת לאומית פנימית שנמסרת לאחרים. גם זו הקדמת החזון למציאות.

איני דורש מהאזרחים הערבים הוכחת נאמנות. להפך: כל עוד הסכסוך הלאומי נמשך, אין זה נכון להעמידם במבחן של העדפת האינטרס הלאומי היהודי על פני אינטרס לאומי פלסטיני בסיסי. לכן אין לבסס את הרוב הנדרש להכרעות קיומיות על תמיכת המפלגות הערביות. אין בכך לגרוע מזכויותיהם האזרחיות והפוליטיות או מחובת המדינה לעשות עמם צדק.

נשיא מצרים א-סיסי ביטא לאחרונה, בטקס רשמי באקדמיה לשוטרים, מדוע מצרים ממשיכה להתחמש למרות הסכם השלום: "אנו חיים באזור סוער, ואנו צריכים להיות חזקים כדי לשמר את השלום". זהו שלום הנשען על כוח ועל הכרת הזירה הקונפליקטואלית, לא על ויתור על תביעות

יסוד.

אי-הבנת תנאים מקומיים עמדה גם ביסוד מדיניות אובמה בהתקוממויות הערביות: התקווה שקריסת משטרים סמכותניים תוליד סדר דמוקרטי לא נתנה משקל מספיק למוסדות ולתנועות דתיות. התוצאה במצרים ובלוב הייתה שונה מהמצופה. אצלנו נשקפת הסכנה להניח שמסגרת פרלמנטרית משותפת תגבר על מחויבות לאומית פלסטינית. זו אותה טעות: ההנחה שהמסגרת שאנו מציעים תבטל את הזהות שהצד האחר מביא עמו.

הזהירות בשותפות אינה מפחיתה מאחריות כלפי המיעוט. "כי גרים הייתם בארץ מצרים". שוויון אזרחי הוא הבסיס; עשיית צדק מחייבת גם התאמות לפי צורך והעדפה מתקנת במקום הנדרש. ממשלה שאינה נשענת על המפלגות הערביות חייבת להבטיח שהציבור הערבי יקבל את המגיע לו כאזרחים וכמיעוט כחובה עצמאית, לא כתמורה פוליטית.

לכן נדרשת ממשלת אחדות לאומית יהודית. היא נחוצה כדי לשקם את צה"ל כצבא הכרעה וכדאי שלא תישען על המפלגות הערביות בהכרעות קיומיות. ההכרעה הראשונה שתידרש לה צריכה להיות מהותה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. אם לא תוכל להכריע, עליה ללכת לבחירות כשהשאלה מוצגת בשמה.

מי שנכווה ברותחין חייב לנשוף בצוננין. ישראל נכוותה ב-7 באוקטובר ברותחין של חזון כוזב אחד. חובתה לבחון בחשדנות כל חזון נוסף שאינו נשען על מציאות מוכחת.

פורסם בערוץ 7, בתאריך 03 בנובמבר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.